

REDAKCINĖS KOLEGIJOS TRIBŪNA

(Nr.8)

Redkolegijos vardu

Moderniąją visuomenę vokiečių sociologas Maksas Vėberis (Max Weber) yra apibūdinęs pasitelkdamas „geležinio biurokratijos narvo“ vaizdinį. Simuliuojamos „laisvės“ visuomenė labiau primintų geležinį narvą su aksomu apmuštomis sienomis. Tos minkštos ir šiltos sienos, slepiančios geležinių narvo grotų kietumą ir šaltį, padeda jo įnamiams užmiršti, kad jie vis vien yra tik narve uždaryti kaliniai.

Apskritai demokratinis „aksominis narvas“ daugeliu atžvilgių yra tik totalitarinio „geležinio narvo“ išvirkščias veidrodis atspindys.

Totalitarizmo laikais mėginta pavergti žmones atkertant juos nuo „kenksmingų“ žinių ir informacijos šaltinių. Tačiau lygiai pavergti žmones ir paleidžiant juos akiai klaidžioti beribiame informacijos okeane. Tereikia neduoti jiems jokių moralinių ir intelektualinių gairių, padedančių

susigaudyti, kas yra tiesa ir melas, gėris ir blogis, vertinga ir nevertinga. Maža to, tokius tikrumo ieškančius žmones nesunku ir beviltiškai paklaidinti neatpažįstamai pakeitus jų vedlių pavidalus. Mat „aksominio narvo“ visuomenėje atgrasūs totalitarinio sukirpimo ideologiniai propagandininkai ir instruktoriai tampa nereikalingi. Čia paieškų kelyje esančio asmens palydovais ir švelniais vedliais gali tapti geranoriški „švietėjai“ ir „patarėjai“, kurie pasirūpins, kad jų globotinio kelionė šiuolaikinio žinojimo labirinte virstų betiksliai ir niekur nevedančiu blaškymusi to labirinto akligatvių spąstuose.

Totalitarinio valdymo laikais „geležiniame narve“ uždarytai visuomenei buvo primetami tariaimi autoritetai. O „aksominiame narve“ tūnančios visuomenės nariai skatinami „mąstyti kritiškai“ ir neigti bei griauti visus autoritetus, kad būtų įgyvendintas „demokratinės lygybės“ idealas. Aukštesniais moraliniais ir intelektualiniais standartais besivadovaujantys visuomenės lyderiai yra „demokratiškai“ naikinami paverčiant juos nuolatinių pašaipų ir patyčių taikiniais.

Nesugebančios juoktis ir linksminti visuomenės neįmanoma laikyti sveika. Tačiau „aksominio narvo“ visuomenėse linksmybės liejasi per kraštus taip smarkiai, kad pradedama apskritai nebejausti ribos tarp šventų bei rimtų ir kasdienių bei komiškų gyvenimo momentų. Neatsitiktinai jose taip klesti milžiniška „pramogų“ industrija. Būtų naivoka laikyti šias „pramogas“ tik komerciniais projektais. Iš tikrųjų visos šios industrijos paskirtis anaipol nėra tik „daryti pinigų“ jos šeiminingams. Masėms įperšamos „pramogos“ yra ne mažiau paklausios ir kaip gyvybiškai svarbi „demokratinės“ politinio valdymo technologijos

dalis. Mat kita jų paskirtis yra nuolatos „gaminti“ padugnių visuomenę – savo troškimų bei instinktų nesugebančius kontroliuoti ir todėl lengvai manipuliuojamus bei valdomus individus.

Jiems kontroliuoti ir nukreipti „teisinga“ linkme reikalingi ne griežtai masėms įsakinėjantys valdovai, bet visai kitokie vedliai. Demokratijos „aksominiame narve“ tokiais vedliais tampa vadinamosios „žvaigždės“, kurių vertybės ir elgesio modeliai yra ne primetami visuomenei „iš viršaus“, bet įperšami „iš apačios“, pasitelkus patrauklius jų demonstravimo ir reklamos būdus. Todėl „žvaigždės“ būna „savanoriškai“ mėgdžiojamos ir puikiai atlieka „masalų“ ir masių „vedžiotųjų vaidmenį. Dažniausiai tokiomis „žvaigždėmis“ padaromos vidutinybės. Jos būna kryptingai atrenkamos ir tampa „reikšmingos“ tik todėl, kad joms paskiriamos iš anksto numatytos „bandos vedlio“ funkcijos.

Vieną akivaizdžiausių klasikinio „totalitarinio“ valdymo bruožų yra atvira ir griežta ištarto arba parašyto žodžio cenzūra. Tačiau, palyginti su „aksominiame narve“ taikomomis minties ir žodžio laisvės priežiūros priemonėmis, ji gali pasirodyti kone vaikų žaidimas. Toji valstybės vykdoma cenzūra buvo lengvai atpažįstama, nes ją užtikrino oficialiai veikusios ir visiems žinomos įstaigos. Cenzoriai vadovavosi iš esmės žinomais draudžiamų pavardžių, autorių ir temų sąrašais. Todėl kiekvienas laukiantis susitikimo su cenzoriais asmuo iš anksto turėjo orientyrus ir žinojo ar bent jau nujautė, ko galima tikėtis: kurie dalykai „praeis“, su kuriais įmanoma „praslysti“, o dėl kurių net neverta vargti ir rizikuoti.

O demokratinio „aksominio narvo“ piliečiui susiorientuoti kur kas sunkiau. Mat nors cenzūra čia tokia pat griežta ar net griežtesnė, oficialiai

jos „nėra“, kadangi valstybinę cenzūrą pakeičia privati. Todėl „aksominio narvo“ sąlygomis vienišeliu minties ir žodžio laisvės garantu lieka žiniasklaidos priemonių savininkų, redaktorių ir žurnalistų sąžinės bei atsakomybės visuomenei jausmas. Kaip liudija šis tekstas, tokios žiniasklaidos dar esama ir Lietuvoje, tačiau kol kas tokia visuomeniška ir patriotiška žiniasklaida yra išimtis, o ne taisyklė.

Esant tokio tipo valdymui atvira ir šiurkšti prievarta darosi nereikalinga arba ją pririekia panaudoti tik retais atvejais. Demokratinė „nepaliojamo laisvinimo“ strategija smarkiai efektyvumu pranoksta totalitarinio valdymo būdus, nes ji yra dviejų subtilių valdysenos metodų – „sužvaigždinimo“ ir „išstūmimo“ – lankstus derinys. Sistemai „tinkami“ asmenys iškeliami ir „sužvaigždinami“ viešojoje erdvėje – tampa sektiniais ir mėgdžiotiniais „masių visuomenės“ elgesio etalonais ir vedliais. O prie esamos santvarkos „neprisitaikę“ arba jai pavojingais laikomi asmenys būna kryptingai marginalizuojami ir atsiduria visuomenės užribiuose – jie ir jų idėjos sukarikatūrinami ir paverčiami pajuokų objektais arba, priešingai, lieka paprasčiausiai „nepastebėti“ ir nutylimi.

Net ir gana trumpa pažintis su „laisvose visuomenėse“ vešinčiais laisvės simuliakrais turėtų įtikinti, kad tokios politologinės sąvokos kaip „švelnusis totalitarizmas“ arba „totalitarinė“ demokratija nėra tik karščiuojančios vaizduotės ir neatsakingo kalbėjimo kūriniai. Taigi yra svarių priežasčių manyti, kad „perėjus iš totalitarizmo į demokratiją“ radosi tik naujas visuomenės valdymo būdas ir stilius, nes „išsilaisvinusios“ pokomunistinės visuomenės iš tikrųjų atsidūrė ne laisvės, o jos simuliakrų pasaulyje.

Romualdas OZOLAS
Filosofas, Redkolegijos narys

Taigi: globalizmas negali be korporacijos (monopolizmo), pelno (komercializmo) ir (perteklinio) vartojimo. Be atodairos naudodamas resursus, jis žudo visą gamtinę aplinką, trims procentams Žemės žmonių suteikdamas galias disponuoti viskuo, visus kitus uždarydamas į skurdo ir beteisiskumo zonas.

Nacionalizmas be viso šito ne tik gali, bet ir siekia gyvenimo monopolizavimo, dekomercializavimo bei tausojančio vartojimo, t. y. priešingų globalizavimui tikslų, pasiremdamas humaniškiausiu naujųjų laikų socialinės filosofijos suvokiniu – tauta, laikoma gamtinio ir socialinio pradų jungtimi bei svarbiausiu istorijos subjektu.

Paklauskim tiesiai: supranta ar nesupranta lietuviai, kad pasaulis šiandien surakintas tų dviejų ideologijų priešpriešos?

Lietuviai dviejų ideologijų erdvėje

Atsakyti galima tik taip: nesupranta. Nujauti nujaučia, tačiau iki

NACIONALIZMAS - TAI TIKRASIS HUMANIZMAS IDEOLOGIJOS IR LIETUVYBĖ (II)

LIETUVIŠKOSIOS IDEOLOGIJOS METMENYS

viešojo mąstymo ir savivokos sprendinių problema, deja, neiškeliamą. Taip yra dėl dviejų priežasčių: suvokiantieji nutildomi, o nesuvokiantiesiems pakišamos kitos problemos.

Esama ir pseudoproblemos: globalizmas su visom savo neigiamom pasekmėm vaizduojamas veikias už Europos Sąjungos sienų, o ši rodoma kaip tautų, ypač mažųjų, gynėja bei gelbėtoja, ir jeigu ji dar ko nors neišsprendžia, tai tik dėl to, kad nacionalinės valstybės nėra pakankamai integruotos.

Suvokiantieji, kad ES yra globalizmo ideologijos perdurbamo pasaulio regionas, tildomi juos arba įtraukiant į europinės liberalinės demokratijos valdžios institucijas bei jas aptarnaujančius padalinius, provyriausybines organizacijas, programas, privilegijas ir pan., arba nutremiant „į užribį“ – marginalizuojant, kompromituojant arba paprasčiausiai nutylint, t. y. panaudojant liberalinės demokratijos cenzūrą. Problemos esmės neižvelgiantiems, bet vis dėlto nepatenkintiems esama sistemos būkle, viskas aiškinama esamojo momento sunkumais. Nacionaliniu mastu tai reiškia, kad problema tautos ne-reflektuojama, tad ji lietuviams neegzistuoja nei kaip vyriausybių, nei kaip visuomenės prievolė ginti tau-

tos gyvastingumą bet kokioje pasauly susiklostančioje situacijoje. Kokiais pavidalais problema vis dėlto apčiuopiama?

„Aukščiausiu“ nacionalizmo mintijimo lygmeniu laikytinas šiandieninio pasaulio ideologinių problemų traktavimas kaip *gėrio ir blogio* susirėmimas. Šios pozicijos ištaka yra garsioji Ronaldo Reigano tezė apie Tarybų Sąjungą kaip blogio imperiją. Tai buvo popstiliaus europinio racionalumo išprievartavimas, kurio dėka kapitalizmo ir komunizmo nesantaika iš principų lygmens pervesta į vertybių plotnę, ant Šaltojo karo aukuro sudeginant galimybę pasaulio mentalumą pagrįsti protu paremtomis nekintamybėmis – principais, vieninteliu susikalbėjimo garantu. Tai buvo pasaulio natūralaus vienijimosi proceso perdavimas globalizmui su jo vertybiniu voliuntarizmu, leidžiančiu rasti vis *naujas blogio imperijas*, lokaliniai karai prieš kurias baigėsi aiškiai fiksuotu pasauliniu civilizaciniu karu 2011 m. rugsėjo 11 d.

Apie globalizmo ir nacionalizmo priešpriešą Lietuvoje kartais jau bandoma kalbėti kaip apie *islamo ir krikščioniškojo pasaulių nesantaiką*, kylančią dėl vartotojiškų vertybių invazijos ir prievartinio jų brukimo islamo vienijamoms kitokio mentalumo tautoms, tačiau tai

nelaikoma civilizacijų susidūrimu, taip pašalinant aiškesnius procesų skirties kriterijus.

Apie tai, kaip globalizmas ir nacionalizmas susiduria *žmogaus teisių* lygmenyje, nesama net užuominų, nes būtent ne tauta, o individas globalizmo ideologijoje laikomas visų procesų atskaitos tašku ir pažangos kriterijumi.

Teigti, kad Lietuva mato save globalizmo keičiamame pasaulyje jei ne planetariniu, tai bent jau civilizaciniu lygmeniu, nėra jokio pamato: tokio poreikio viešojoje sąmonėje paprasčiausiai nėra.

Lietuviai krikščionybės erdvėje

Europos tautų kultūros išaugo ir subrendo krikščionybės vienijamos. Pati Europa yra jos etnosų ir tautų kultūriškai interpretuota krikščionybė. ES konstitucija krikščionybę pašalino net iš Europos ištakų sąrašo.

Ar reflektuoja lietuviai savo padėtį prieštaringame šiandieninės krikščioniškosios Vakarų civilizacijos pasaulyje?

Krikščionybė Lietuvoje šiandien mąstoma katalikų tikėjimo pavidalais: teoriniu aspektu – kaip katalikų tikėjimo istorinės ir šiuolaikinės problemos, praktiniu – kaip katalikybės istorinio kelio Lietuvon, katalikų bažnytinės organiza-

cijos įsitvirtinimo ir katalikų tikėjimo priimtinumo ir paveikumo tikintiesiems klausimai.

Kadangi daugelis naujausių tyrimų kryptingai finansuojami geresniai ES integracinių procesų pažinimui, tautų ir religijų santykių klausimai, kaip ir XX a. ateizmo epochoje, apmąstomi dažniausiai tų santykių dekonstravimo ir degradavimo aspektais. Lietuvoje ši tendencija slepiasi po katalikybės ir nuasmenintos tautos santykių metafizika, todėl iš esmės ne kažin kiek teprisideda ir prie istorinių, ir nūdienių lietuvių tautos religinio tikėjimo turinio ir jo problemų pažinimo ir apmąstymų brandos.

Tuo tarpu klausimų daugiau negu reikia. Ar šiandieninį Lietuvos katalikybės pobūdį tebesąlygoja mentalumas, lėmęs vėlyvą – pasakutiniųjų Europoje – lietuvių apsikrikštijimą? Ką šiandieninėje lietuvių katalikybėje lemia ta aplinkybė, kad šalia Lietuvos visą laiką buvo itin stiprios ir agresyvios katalikybės šalys Lenkija? Kas lėmė Reformacijos Lietuvoje pobūdį ir pralaimėjimą? Kodėl Lietuvos katalikų bažnyčia tokia tautiškai pasyvi? Ar katalikybė pajėgi tapti naujųjų lietuvių tautos kartų tikėjimu?

Nukelta į Redakcinės kolegijos tribūnos 2-3p.

TIK NESAKYKIT, KAD NIEKAS JUMS ŠITO NESAKĖ

Audrius RUDYS
Ekonomistas, Redkolegijos narys

Nieko naujo šiame pasaulyje. Beveik nieko tokio, ko žmonijos istorijoje dar nebuvo nutikę. Bent jau politikoje. Ne šiaip sau kartais sakoma: „Nori suprasti, kas vyks, skaityk Romos imperijos istoriją“. Gal tai šioks toks susiaurinimas. Aš perfrazuočiau: „Skaityk ne tik Romos istoriją“. Ir mokykis. Ir žinok, prie ko vienokie ar kitojie sprendimai (ar jų nebuvimas) privedė. Ir būk tikras, kad ir tave dominančiu klausimu to paties tipo sprendimai duos panašius rezultatus. Nes dažniausiai tai yra objektyvu. Nes žmogaus prigimties technologinis ir mokslinis progresas iš esmės nepakeitė. Tik sukūrė naujus metodus jai realizuoti. Per valstybines struktūras taip pat.

Tad šių dienų Lietuvos aktualijų fone ko mus moko istorija?

Izraelio valstybės sukūrimo istorija („Respublika“, 2013-12-20). Svarbiausia pamoka yra ta, kad tauta, kuri neturi savo valstybės ir nesuformuoja savo gyvybinių interesų ir neturi priemonių arba valios tuos interesus ginti, o turtingieji jos sluoksniai realizuoja savo asmeninius turtinius interesus, negalvodami apie gilesnes ir platesnes pasekmes visai tautai, galiausiai netenka savo Tėvynės, išsiskaido ir tiesiog pasmerkiama skurdžiam ir absoliučiai negarbingam egzistavimui be ryškesnės perspektyvos išlikti kaip tauta. Tai gi tam, kad šiuolaikiniame pasaulyje negausi tauta išlikti, jai reikia turėti savo valstybę, kuri iš tiesų atstovautų ir gintų svarbiausią tautos interesą - IŠLIKTI, bei pakankamą šį interesą suprantančių tautiečių sluoksnį ir tautos elitą, turintį politinę valią bei ieškančią (ir randančią) priemonių jį realiai ginti bet kuriais aplinkybėmis.

Havajų valstybės žlugimo istorija („Respublika“, 2013-12-28). Ji mums pateikia pavyzdį, kas atsitinka su tauta, sukūrusia valstybę, bet nesugebėjusia tos valstybės paversti tikrais tautos namais, leidusia užvaldyti valstybę svetimšaliams ateiviams, kurie valstybės galias panaudojo prieš gyvybinį tautos interesą IŠLIKTI. Valstybė leido žemę paversti paprasčiausiu kapitalu, kurio turėtojai greitai pradėjo keisti pačios valstybės pobūdį, kol galiausiai ją likvidavo. Pamoka yra ta, kad, įsigiję dideles žemės valdas, ateiviai įgyja milžinišką ekonominę galią, kurią panaudoja, formuodami šalies politiką. Be abejo, naudingą tik sau, o ne seniesiems šalies gyventojams. Ir šioje istorijoje valstybės elitas (karališkoji šeima bei

daugelis buvusių vadų šeimų) praturtėjo, nutautėjo, įsiliejo į kitos valstybės „sėkmingųjų“ sluoksnį. Tačiau kas žino, kokias dvasines ir asmenybines traumas ir išgyvenimus patyrė (ir patiria) žmonės, kurių tapatybė yra daugialypė, o kartu ir neapibrėžta. Apie paprastus havajiečius, kurie kaip tauta jau yra sunykę ir dabar likę ne daugiau kaip atrakcija turistams, kalbėti netenka.

Gvatemalos tautos tragedijos istorija („Respublika“, 2014-01-03). Tai - chrestomatinis pavyzdys, kai valstybinę valdžią turinčios elito dalies savanaudiškumas, padaugintas iš liberaliosios ideologijos, virsta politine praktika, kuri didžiąją šalies turtų dalį perleidžia užsienio (dabartine kalba - transnacionaliniam) kapitalui, įgyjančiam lemiamą įtaką šalies politikai ir per ją - kasdieniam gyvenimui. Transnacionalinės kompanijos pripažįsta tik vieną - maksimalaus pelno - kriterijų, jo siekimui pajungia tos šalies valstybines struktūras (kaip, beje, ir savo kilmės šalies), ir joms nusispjauti, koks socialinis ir materialinis vietos gyventojų gyvenimo lygis, jų norai ir viltys. Kaip ir vietinis elitas, kurio gyvenimo lygį užtikrina tarnavimas tarptautinėms kompanijoms ir jų interesų aptarnavimas. Tarnavimas čia suprantamas kaip tiesioginis darbas kompanijos padaliniuose arba su jomis susijusiose verslo struktūrose; o aptarnavimas - politinės valdžios panaudojimas šių kompanijų interesams įgyvendinti. Dėl savo gerovės tiek tos kompanijos, tiek „kompradorinis“ (ši sąvoka nuo Italijos suvienijimo kovų laikų turi ir „išdavikiško“ aspektą) elitas nesibodi pilietinių karų, vykstančių žiauriausiomis formomis, vedimu. Aišku, ten, kur atsiranda aštrus tautos pasipriešinimas skurdui ir išnaudojimui.

Šiuolaikinėje Lietuvoje matome visus šių istorijų aspektus. Lietuvos valdantysis elitas jau pajungė valstybės galias naikinti pačiai valstybei. Pavyzdžių - nors vežimu vežk. Vienas iš jų - referendumo dėl žemės nepardavimo užsieniečiams blokavimas jo, to politinio elito, statyinių Vyriausiojoje rinkimų komisijoje rankomis. Visas išplėstinis parašų brokavimo mechanizmas sugalvotas tam, kad būtų sužlugdytas neabejotinas piliečių valios pareiškimas. Pvz., klausimas dėl gyvenamosios vietos. Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo 11 straipsnyje pateiktoje parašų rinkimo lapo formoje nurodyta skiltis „Gyvenamoji vieta“. Kuri? Deklaruota, reali, laikina Lietuvoje, laikina užsienyje, nuolatinė užsienyje? Referendumo reikalavimas yra absoliuti piliečio teisė, nepriklausomai nuo to, ar jis vienareikšmiškai ir teisingai nurodė savo gyvenamąją vietą. Nuo gyvenamosios vietos piliečio teisės realizavimas, nesant konstitucinio sėslumo cenzo, negali priklausyti. Ji prasminga kaip informacija, pagal kurią, kilus būtinumui, valstybės institucijos (ne referendumo iniciatyvinė grupė!) galėtų išsiaiškinti, ar nebuvo Referendumo įstatymo 13 straipsnio 3 dalyje numatyto šurkštus

pažeidimo arba ar duomenis parašų rinkimo lape pilietis įrašė savo ranka. Jokiais kitais (ypač visai formaliais) motyvais piliečių teisė reikalauti referendumo neturi būti paneigiama.

Deja, laipsniškai Lietuvos politinis ir ekonominis elitas mažais žingsneliais paneigė Lietuvos Respublikos Konstitucijos 1 straipsnio nuostatą „Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika“. Pirma, šią valstybę padarė priklausomą nuo Europos Sąjungos valdančiųjų sluoksnių, kuriuose realiai Lietuva neturi ne tik lemiančio,

bet ir patariančio balso. Užtat turi pritariančią (tai bent pasiekimas!). Antra, pavertė ją ne visai demokratine, nes demokratiją gerokai riboja politinė praktika. Piliečių valios reiškimo per referendumus bei piliečių ir jų junginių dalyvavimo politiniame gyvenime teisinis reglamentavimas, didžiąja dalimi piliečių nepriimtinių socialinio gyvenimo normų prievartinis diegimas visuomenėje gali būti tokios praktikos pavyzdžiai. Tendencijos tyliai naikinant valstybę išlieka ir įgauna vis didesnę pagreitį.

Aptariamas referendumas yra galimybė pristabdyti lietuvių Tautos (abiem prasmėmis - ir etnine, ir politine) valstybės naikinimo procesą. Pats faktas, kad iniciatoriams pavyko sutelkti apie 320 tūkst. piliečių tautos ir valstybės gynimui, turi įspėti politinį elitą (o ir ekonominį, bent jau tą jo dalį, kuri dar jaučiasi Lietuvos Respublikos piliečiais esą ir savo ateitį sieja su šia valstybe), kad pats laikas pradėti ginti ir įgyvendinti pagrindinį nacionalinį interesą - IŠLIKTI („Respublika“, 2013-12-13). Išlikti lietuvių tautai, išlikti Lietuvos Respublikai kaip šios tautos ir kitų tradicinių Lietuvai Lietuvos Respublikos piliečių namams, kuriuose būtent jie, piliečiai, būtų tikri šeimnininkai. Priešingu atveju mūsų laukia iš minėtų istorijų pažįstamas likimas. Kiek geresnis negu havajiečių, nes vis dėlto neišmirštame nuo masinių epidemijų ir turime kur emigruoti. Kiek geresnis negu Palestinos arabų, nes mūsų tautiečiai daug sėkmingiau integruojasi imigracijos vietose ir jų antros, trečios kartos palikuonys sėkmingai susilies su priimančiomis tautomis. Kiek geresnis negu Gvatemalos indėnų, nes valstiečių - plantatorių samdinių - tarp mūsų bus žymiai mažesnis procentas. Bet tų tautiečių, kurie liks gimtojoje žemėje, lauks tikrai nelengva dalis - kultūrinis, religinis, kriminalinis naujųjų imigrantų masių spaudimas, kuris gali išvirsti į neramumus su turto naikinimu, riaušes su aukomis ar, nepalankiai klostantis istoriniams procesams, net pilietinius karus.

O ginti ir įgyvendinti nacionalinį interesą IŠLIKTI ta politinio elito dalis, kuriai ne viskas vienodai rodo, gali dviem būdais. Pirmas. Pasiekti, kad Vyriausioji rinkimų komisija rastų būdą, kuris suteiktų galimybę ir paskelbti referendumą, ir komisijai išlaikyti gerą miną; manau, teisininkai lengvai rastų tokią kelią. Antras. Seime priimti nutarimą paskelbti referendumą piliečių iniciuotais klausimais.

Valdantysis sluoksnis, o ypač ne aukščiausi jo nariai, turi suprasti, kad XXI amžiuje ekonominiai ir socialiniai procesai teka daug didesniu nei anksčiau greičiu. Tai reiškia, kad jei ne jiems, tai jų vaikams, o anūkams - neabejotinai, teks patirti visus tautos nykimo „malonumus“.

TIK TADA NESAKYKIT, KAD NIEKAS JUMS ŠITO NESAKĖ.

PS. Istorija rodo pavyzdžių, kai valdantysis ir ekonominis elitas sugebėjo peržengti per savo siaurus turtinius interesus. Visi žinome, kad Roma laimėjo karus su Kartagina. Viena iš priežasčių buvo ta, kad Romos elitas papildomai prie valstybinių mokesčių aukojo šeimų turtus Respublikos labui, savo lėšomis statydami, apginkluodami ir aprūpindami ekipažais kovos laivus. O Kartaginos turtingieji manė, kad jei jau sumokėjo mokesčius, karo išlaidos yra nebe jų, o valstybės reikalas. Toliau, kol teko lipti ant miesto sienų ir aukoti jau nebe turtą, o savo gyvybes. Ką, beje, darė didvyriškai. Bet pavėluotai.

Saslo Zumblo nuotr.